

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12—

Uredništvo in uprava:

Ropitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Vlada o dogodkih v Splitu.

LDU Belgrad, 15. julija. Na današnji seji narodnega predstavništva je na interpelacijo poslancev Biankinija, Angelovića in Grisogona o dogodkih v Splitu odgovoril ministrski predsednik dr. Vesnić:

»Gospoda! Na stavljeno vprašanje mi je čast odgovoriti nastopno: V nedeljo dne 11. t. m. ob 22. se je pojavil v mestu Splitu velik nered, ker so italijanski podčastniki z neke hiše sneli našo državno zastavo, razobešeno zaradi našega narodnega praznika, kar je naravno izzvalo vznemirjenost naroda. Za italijanske častnike, ki so se ta večer nahajali na kopnem na splitskih ulicah in o katerih so najbrže mislili, da so v nevarnosti, je priplul motorni čoln, na katerem se je nahajal tudi poveljnik italijanske vojne ladje »Puglia«. Italijani so iz motornega čolna začeli streljati, kar so naši odgovorili. (Bravo! Ogromno odobravanje.) Pri tem spopadu je padel en naš državljan, dočim so na italijanski strani bili ubiti oziroma hudo ranjeni kapetan Gulli in dva mornarja. Ob 23. se je že povrnil mir, četudi je vznemirjenost trajala dalje. Kratko nato je kapetan Gulli podlegel svojim ranam. Pogreb umrlega kapetana se ni mogel vršiti v Splitu, ker je deželna vlada v Dalmaciji odklonila to izbojazni, da bi ne došlo še do večjih nemirov. Gospoda! To je istina iz doseda-

njih uradnih obvestil, ki jih je dobila vlada o tem obžalovanju vrednem dogodku. Kr. vlada obžaluje vse žrtve, ki so padle pri tem spopadu in razume se, v prvi vrsti one, ki so padli kot nedolžne žrtve. Ker je ves dogodek zelo delikatne narave in zelo vpliva na odnose med Italijo in našo državo, je kr. vlada smatrala, da naj se dotedanja poročila najzjetejše popolnijo in ko bo vlada dobila tako popolnjene podatke, bo kr. vlada storila ono, kar ji nalaga dolžnost kot čuvarici interesov naših državljanov. Na srečo se nahaja v Splitu še eden jako kvalificiran zastopnik zaveznikov, t. j. ameriški admiral, ki si je tudi nadel nalogo, da stvar preišče z objektivnostjo, ki je lastna državi, katero zastopa. Trdno smo uverjeni, da bodo poročila, ki jih pričakujemo od pokrajinske vlade, identična s poročili, ki jih bo predložil zaveznikom admiral Andrews. Ko bomo imeli vsa ta poročila v rokah, bomo storili vse korake, ki nam jih nalaga dolžnost in to bo še en povod več za zaveznike, da bodo razmnožili vprašanje o nujnosti, da se odstrani vzrok tako težkih in tako žalostnih dogodkov. Prosim gospode, ki so stali vprašanje, da se v tem trenutku zadovoljijo s tem odgovorom, ker vlada, dokler nima najtočnejših podatkov, ničesar ne more izjaviti niti storiti.«

Italijani bi nas radi izzvali.

ITALIJANSKI POSLANEK V NAŠEM ZUNANJEM MINISTRSTVU.

LDU Belgrad, 15. julija. Opravnik tukajšnjega italijanskega poslanstva Galanti je bil včeraj popoldne celo uro na posetu pri namestniku ministra za zunanje stvari dr. Ninčiču. Galanti je prišel povodom kr. volitja v Splitu in zastopajoč italijansko verzijo o tem dogodku je govoril v precej nadutem tonu. Ko pa je izvedel o novih dejanjih, ki so jih Italijani storili v Trstu in na Reki, kjer so zažgali našo delegacijo in Narodni dom in demolirali naše delavnice in trgovine, je postal zmeden in je odšel.

OPUSTOŠENJA IN ROPI V TRSTU.

LDU Trst, 15. julija. Današnji »Lavoratore« prinaša podrobnosti o opustošenju, ki jih je italijanska druhal povzročila na imetju Jugoslovancev v Trstu. Vrednost Narodnega doma ceni list na deset milijonov lir. Od ponosne, močnejše stavbe, ki stoji na največjem in najlepšem trgu tržaškega mesta in je imela pet nadstropij, je ostalo golo, očrnelo in razpokano zidovje. Stopnice, balkoni in streha — vse se je sesulo. Včeraj, 14. t. m. okrog 10. ure je padlo na cesto nekaj težkih kamnov, del obstrušnega paža; pokopali so pod seboj tri osebe, ki najbrže ne bodo okrevale. — Ugotovilo se je, da se je požar hkrati razširil na treh krajih, na dveh mestih v priložnosti in v četrtem nadstropju. Razjarjena množica je ovirala požarno brambo, ki se pa tudi ni preveč požurila s svojim delom. Omejila se je zgolj na to, da se ogenj ne razširi na sosednja poslopja. Ni izključen, da je pod razvalinami Narodnega doma kakšna žrtev; dognati se bo dalo šele tedaj, ko bodo oblasti uvedle preiskavo na licu mesta. — Razen Narodnega doma so precej opustošena in deloma popolnoma uničena naslednja jugoslovanska podjetja: jugoslovanska delegacija in stanovanje delegata Markovića, špedicijska tvrdka Balkan, trgovina s čevlji Stantič, gostilni Lenček in Makarska, češka tvrdka Franz & Kranz, ki se je že nacionalizirala, prostori Tržaškega podpornega in bralnega društva, Splošna hranilnica, kavarna Commercio, odvetniške pisarne doktorjev Rybara, Abrama in Agneletta, doktorja Wilfana, doktorja Kimovca ter doktorjev Pretnerja in Okretiča, Jadranska banka, posrednišnica ljubljanske kreditne banke, srbska šola in uradi Srbske pravoslavne občine, podružnica Hrvatske centralne posojilnice, skladišče tvrdke Perko, žganjarna Štoka, knjigarna Štoka. Demonstranti so hoteli napasti tudi tržaške podružnice čehoslovaške Živnostenske banke, pa so namero iz neznanega vzroka opustili. —

Dognalo se je, da je drhal ropala zlasti v skladiščih špedicijske tvrdke Balkan. Na avtomobilih in celo na večjih čolnih so odvažali uplenjeno blago. Tukaj je bilo nekaj oseb aretiranih. Demonstranti so opustošili in oplenili gostilno Makarsko, dasi zahajajo že mnogo let tjakaj tudi nameščenci magistrata. Ko je lastnik prosil na kvesturi, naj pred opustošeno gostilno postavijo stražo, so mu odgovorili: »Dobili ste zaslužen lekcijo!« Stražniki so sicer preprečili mnogo ropov, vendar pa so se še v poznih urah videle cele procesije ljudi, ki so razno blago nosili domov, celo mimo kvesture. Poleg blaga so na mnogih krajih izginile tudi velike vsote denarja. — »Lavoratore« dostavlja, da se pred opustošenimi podjetji zbirajo ves čas gruča ljudi, ki komentirajo dogodke. Pri tem se pa nekateri ne izražajo preveč pohvalno o oblastih, ki imajo nalogo, vzdrževati red in ki tako dobro znajo udušiti gibanja in ki imajo mnogo večji obseg, to pa le tedaj, ako jim ta gibanja ne prija.

LDU Trst, 15. julija. »Lavoratore« poroča iz Rima: Včeraj sta dospela semkaj tržaški generalni civilni komisar Mosconi in trentinski generalni civilni komisar Credaro, da poročata vladi o položaju v svojih pokrajinah.

LDU Trst, 15. julija. Listi poročajo, da je danes okrog osmih nekaj oseb z vozom iz veže Narodnega doma hotelo odpeljati majhno železno blagajno. Varnostne straže so vsled tega aretirale 15 oseb, ki so se sumljivo gibale okrog razvalin Narodnega doma.

ITALIJANSKI ADMIRAL RAZGLAŠA.

LDU Split, 15. julija. V Zadru je admiral Millo z ozirom na splitske dogodke izdal proglas, v katerem pozivlje prebivalstvo na mir in pravi, da si bo že vojska vedela dobiti zadoščenja. Zadrška posadka je odšla v smeri proti Obrovcu na demarkacijsko črto. V Zadru so ostali samo legionarji.

ITALIJANI RAZBIJAJO NA REKI.

LDU Bakar, 16. julija. Položaj na Reki postaja vedno hušji. Sinoči so se demonstracije po mestu nadaljevale ter razbijale hrvatske trgovine in zavode. Italijanske tolpe so sedaj pokončale še ono, kar so prvič pustile. Izgredi so bili sedaj še bolj divji in strašni, kakor prvič. Sedaj so Italijani vdrli celo v kanal Rečina, kjer so zažgali štiri ladje, ki so last naših ljudi.

ITALIJA IN LONDONSKI PAKT.

LDU Rim, 15. julija. (DKU — Stefani) Bivši minister za zunanje stvari Scialoja je imel v senatu govor, v katerem je med drugim izjavil: Edina meja, ki daje

Italiji resna jamstva, je ona, ki jo označuje londonski pakt. Sedaj more Italija od zaveznikov zahtevati izvedbo londonskega pakta ali pa memorandum od 9. decembra l. l. Govornik je pripomnil, da ni nikoli hotel začeti tajnih pogajanj z Jugoslovani, ker bi javni porazgovori pokazali vsemu svetu dobro voljo Italije. Vprašanja Reke, Dalmacije, Črne gore in Albanje so med seboj v tesni zvezi. Pripomnilo se je, da se vprašanje pravnega stališča Črne gore še ni rešilo. — Izjava

nja Scialoja je senat vzel z živahnim odobravanjem na znanje.

ITALIJANI NA ČRNI PRSTI.

Ljubljana, 16. julija. Ljubljanski dopisni urad je doznal z merodajne strani, da so predvčerajšnjim Italijani pri Orožnovi koči ob Črni prsti začeli streljati na dva jugoslovanska finančna paznika. Na sedlu so demarkacijsko črto pomaknili za 10 do 12 metrov naprej in napravili žične ovire tako, da sedaj ni mogoče priti na Črno prst.

Slovenskemu delavstvu v pomislek.

Zgodovina našega profesionalnega in ostalega delavstva je pisana s krvavimi črkami in potrjena s trdimi žulji. Z grozo in ogorčenjem se oziramo v preteklost ter pomilujemo naše prednike, katerih pravice je teptal kapitalizem do tal.

To se je godilo vedno naprej, dokler nismo pripluli v 20. stoletje.

Z razsulo stare Avstrijsko-Ogrske države so se odprla vrata v nekako drugo renesančno dobo. Tisoče in tisoče jih je prestopilo prag v boljšo bodočnost in najsrečnejši med njimi so se smatrali oni, ki jim je življenje zarisalo v obraz poteze trdega dela, ki so imeli roke posejane s krvavimi žulji — priče hudega boja za vsakdanji kruh. Sledili so jim raztrgani, izstradani, bos in nag, upadli obrazov — otroci-sušnj prestalih razmer. Nepregledne množice so se vile oživiljene od upa v boljšo domovino. — Ali utihnil se je med temi črni demon kapitalizem, zasedel prvo mesto in iztegnil roko nad bedno maso. Zganile so se množice in napovedale boj izkoriščevalcu zahtevajoč pravic in življenja. Njihove zahteve so kakor gromek odmev iz stoletne sužnosti in so dosegle višek v svobodni državi. Pričel se je boj. Ali to ni boj, kjer bi tekla kri, dragocena kri delavčeva. Ta borba temelji na zahtevah prevaranega ljudstva, ki ima večino in hoče narediti lojalnim potom koncem strašnim razmeram, izkoriščanju in teptanju človeških pravic, zavedajoč se, da je v tem ne samo bodočnost posameznih skupin, marveč bodočnost cele države, za katero smo toliko trpeli in smo si jo s težavami in lastno krvjo priborili.

Kakor je v interesu slovenskega delavca, da si izboljša svoje stališče, ravnotako je v njegovem interesu, da obdrži in ohrani svobodno državo, v kateri mora reprezentirati vzdržujoč element. Delavstvo slovensko, to je tvoja častna naloga, katero

morša tudi častno rešiti. Kako boš storil to najlože?

Prvi pogoj je: enoten nastop proti najhujšemu sovražniku kapitalu. Z oslavitvijo tega nastane takoj ozdravitev gnilega dosedanjega družabnega reda.

Drugi pogoj pa je: Da kljubuješ in odločno zavračaš vse one, ki so se vrinili med proletarijat in so se kratkomočno oklicali za voditelje mas. Delavci! Šli ste skozi petletno vojno, doživeli polno izkušnjo, naučili ste se spoznavati ljudi. Tedaj vedite, da je danes pretežna večina vaših psevdovoditeljev, ki so začrtali pot proletarijatu v njihove lastne žepce. Danes odprite oči in gledate voditelje-milijonarje — nekdanje proletarce. Vi pa ste ostali tam, kjer ste bili.

To sta dva najhujša sovražnika, katera je treba odločno premagati, da se bode končno rešilo toliko premlevano socialno vprašanje slovenskega delavstva. — »Delavci! Strnite se v močne vrste. Organizirajte se v organizacijah, ki temeljijo na krščanskosocialnih načelih. Pomnite, da je bilo ravno versko naziranje naših prednikov ono sredstvo, ki jim je dajalo poguma in vztrajnosti v najtežjih dneh. Le krščansko načelo je vedno in povsod zagovarjalo trpeče ter jih bodrilo k vztrajnosti. Socialno razmerje v pravem pomenu besede more končno edino ustvariti ona masa, ki priznava in spoštuje krščansko vero. Bodite prepričani, da oni, ki ima prav, je vedno omalovaževan in zatiran, kajti boj resnici zamore napovedati le laž, o kateri vemo, da ima kratke noge. Krščansko socialno načelo je edino pravo in resilno ter bode proniknilo na dan kot svetel žarek in zakrilo v senco vse one, ki so ga zatajili. Delavstvo! Tvoja bodočnost in rešitev je v krščansko-socialni strokovni organizaciji.«

Zarko.

Pamet!

Dogodki v Trstu, v Istri, na Reki in v Dalmaciji so med našim ljudstvom vzbudili opravičeno ogorčenje. Če rečemo, da je ogorčenje nad italijanskim divjaštvom le naše ljudstvo, je to premalo rečeno. Ves kulturni svet obsoja počenjanje laških nacionalističnih Vandalov, celo Italijani sami se zgražajo nad ravnanjem lastnih rojakov. Gotovo je, da je to laško nasilje italijanski politiki več škodovalo ko nam. Italijanska vlada je očitno nalašč organizirala pogrome proti Jugoslovanom, da bi — če mogoče — izvedla krvav konflikt med obema državama ter tako domače socialne razmere nekoliko zakrila. Mi pa moramo biti pametni. Italija nas izziva. Mi moramo ostati mirni! Zato obsojamo divje govorice, ki jih nekatere vroče glave trosijo med ljudstvom. Obsojati moramo pozive na vojsko, najsi prikrito ali neprikrto izhajajo iz ust posameznih govornikov ali iz predalov nekaterih listov. Zato kličemo ljudem: Pamet in hladno kri! Ne dajte se hujskati!

Italija igra za vse. In morda se zgodi, da bo ravno vsled naše mirnosti zaigrala vse. Značilno je, da se v Belgradu nikjer ne sliši beseda vojska, marveč povsod govorijo in zahtevajo le diplomatskega posredovanja entente. Celotno zastopnik Trsta v narodnem predstavništvu je izbral trezno in pametno pot. Po poročilu iz Belgrada, bo stavil danes dr. Čok na zunanje ministrstvo interpelacijo glede dogodkov v Prvačini in v Trstu, kjer pravi:

»Ali je kraljevska vlada pripravljena

zahtevati od vrhovnega sveta v Parizu kot najvišjega organa entente, v imenu katere je Italija zasedla naše kraje, da izpolnjuje od Italije gotovo satisfakcijo in primerno odškodnino ter jamstvo, da se taki incidenti več ne ponovijo? Ta jamstva naj bi bila v tem, da se morajo italijanske zasedbene čete umakniti z vsega zasedenega ozemlja bivše avstro-ogrske monarhije drugim ententnim četam, v katerih mora biti zastopana tudi naša vojska.«

Italija bo vsled naše mirnosti dosegla ravno nasprotno, kar je hotela. Že sedaj je pred celim svetom dokazala, kje prebivajo Jugoslovani. Celi svet danes ve, da Italija svojo okupacijsko oblast izrablja za preganjanje Jugoslovancev. Bodimo pametni in mirni! S tem bomo svoje diplomatsko stališče izboljšali v isti meri, v kateri si ga bo Italija s svojim divjaštvom poslabšala. Hujškačem pa zavežite jezike!

RADIČ PRED SODIŠČEM.

LDU Zagreb, 15. julija. Na današnji razpravi proti Stepanu Radiču se je nadaljevalo zasliševanje prič ter so zaslišali pričjo Pompora glede shoda v Vrebiču in pričjo Bornemisso glede Radičeve izjave na shodu v Zagrebu. Ko je zagovornik vprašal Bornemisso, zakaj je v svojem listu pisal tako proti Radiču, je ta odgovoril, da je Radič odkrito harangiral proti nemu delu našega naroda, kar je v momentu naše narodne graditve zločin. — Radič je v nadaljevanju razprave ponovno zahteval, da se razčisti vprašanje njegove poslaniške imunitete. Državni pravdnik prepušča odloči-

